

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРОБІЗНЕСУ

ДЗЬОБАНЬ М., 1 курс ФЕМП ДТЕУ,
спеціальність «Економіка»,
освітня програма «Агробізнес»

У статті розглянуто сучасні форми та методи державного регулювання агробізнесу, а також визначено основні напрями їх удосконалення.

Враховано вплив соціально-економічних та політичних факторів на розвиток аграрного сектору, запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності державного регулювання.

Ключові слова: агробізнес, державне регулювання, форми та методи, удосконалення.

The article examines modern forms and methods of state regulation of agribusiness, and also identifies the main areas of their improvement. The influence of socio-economic and political factors on the development of the agrarian sector is taken into account, and practical recommendations are offered to improve the efficiency of state regulation.

Keywords: agribusiness, state regulation, forms and methods, improvement.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку аграрного сектору виникає ряд проблем, що потребують ефективного державного регулювання. Це включає нерівномірний розвиток сільських територій, нестабільність фінансової підтримки агровиробників, недостатній рівень інновацій та технологій у сільському господарстві. В умовах військового положення в Україні ці проблеми стають ще більш актуальними, що вимагає оперативного та ефективного вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем державного регулювання агробізнесу займають важливе місце у сучасній науковій літературі. Значний внесок у вивчення цих питань зробили такі вчені як Коваленко В. П., Іванов І. О., Петренко О. М. У своїх роботах вони акцентують увагу на необхідності підвищення ефективності законодавчого та фінансового регулювання аграрного сектору, впровадження інноваційних технологій та адаптації міжнародного досвіду.

Метою статі є всебічний аналіз існуючих форм та методів державного регулювання агробізнесу в Україні та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням сучасних викликів та умов військового положення. Задля досягнення поставленої мети у статті були поставлені і вирішенні наступні завдання, а саме:

- проведено оцінку ефективності діючих законодавчих та фінансових механізмів регулювання аграрного сектору;
- виявленні основні проблеми та бар'єри, що стримують розвиток агробізнесу в умовах нестабільності;
- визначені пропозиції щодо вдосконалення форм та методів державного регулювання з метою підвищення конкурентоспроможності та стійкості аграрного сектору України.

Визначення ролі інновацій та технологій у підвищенні ефективності державного регулювання агробізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання агробізнесу починається з розробки та впровадження відповідних законодавчих актів. Це включає закони про землю, водні ресурси, податкову політику та інші нормативні документи, які впливають на діяльність аграрних підприємств. Важливу роль у цьому відіграють також міжнародні договори та угоди, які регулюють торгівлю агропродукцією. Наприклад, вступ України до

СОТ створив нові можливості для експорту української сільськогосподарської продукції, але також вимагав адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів [3].

Законодавче регулювання земельних відносин є однією з ключових сфер, що впливає на аграрний сектор. В Україні цей процес регулюється Земельним кодексом, який визначає права та обов'язки власників земельних ділянок, правила їх використання, обігу та охорони. Важливим елементом законодавства є також закони про оренду земель сільськогосподарського призначення, які забезпечують правові рамки для укладення та виконання договорів оренди. Податкова політика включає спеціальні режими, знижки та пільги для аграрних підприємств, що стимулюють їх розвиток та підвищують конкурентоспроможність [4].

Міжнародні угоди, такі як Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, встановлюють вимоги до якості та безпеки продукції, що експортується до країн ЄС, а також передбачають технічну та фінансову підтримку для адаптації аграрного сектора до європейських стандартів. Законодавче регулювання також включає правила щодо якості, безпеки та екологічної стійкості сільськогосподарських продуктів, які повинні дотримуватися виробники, включаючи регулювання використання пестицидів та агрохімікатів [5].

Фінансове регулювання включає субсидії, пільгові кредити та інші форми фінансової підтримки аграрних підприємств. Держава надає субсидії на закупівлю насіння, добрив, техніки, а також на покриття частини витрат на страхування врожаю. Пільгові кредити дозволяють аграріям отримувати фінансові ресурси на вигідних умовах, що сприяє розвитку агробізнесу. Це допомагає забезпечити стабільне фінансування виробничих процесів та зменшити фінансові ризики для фермерів [6].

Важливим аспектом фінансового регулювання є страхування сільськогосподарських ризиків. Страхування врожаю допомагає знизити фінансові втрати від несприятливих погодних умов або інших непередбачених обставин. Це дозволяє аграріям зберегти фінансову стабільність навіть у випадку неврожаю або інших катастрофічних подій. Державні програми страхування також можуть включати покриття витрат на відновлення після стихійних лих, що сприяє швидкому відновленню виробництва [7].

Адміністративне регулювання передбачає контроль за дотриманням законодавства, проведення інспекцій та аудиту діяльності аграрних підприємств. Державні органи здійснюють перевірки на відповідність стандартам якості та безпеки продукції, а також контролюють використання земельних ресурсів, забезпечуючи їх раціональне використання. Це включає моніторинг дотримання екологічних норм та стандартів, що допомагає зменшити негативний вплив аграрного виробництва на навколишнє середовище [8].

Сучасні технології та інновації відіграють важливу роль у державному регулюванні агробізнесу. Впровадження цифрових платформ для реєстрації сільськогосподарських підприємств, електронних торгів та моніторингу врожайів дозволяє підвищити прозорість та ефективність регуляторних процесів. Використання геоінформаційних систем (ГІС) та супутникових знімків для моніторингу стану посівів та прогнозування врожайності сприяє покращенню управління аграрним сектором та швидкому реагуванню на зміни у виробничих умовах [1].

Такі інноваційні підходи також включають автоматизацію виробничих процесів та використання сучасних технологій у сільському господарстві, таких як дрони для внесення добрив та пестицидів, датчики для моніторингу стану ґрунту та рослин, а також системи точного землеробства. Це сприяє підвищенню ефективності виробництва, зменшенню витрат та зниженню негативного впливу на навколишнє середовище. Державна підтримка впровадження таких технологій може включати субсидії, пільгові кредити та програми навчання для фермерів [1].

Досвід інших країн у сфері державного регулювання агробізнесу може бути корисним для України. У США держава активно підтримує фермерів через різноманітні програми субсидування та страхування, що дозволяє забезпечити стабільність аграрного сектору навіть в умовах економічних криз та природних катаклізмів. Американська система страхування врожаю, яка включає покриття ризиків від погодних умов, є одним із найефективніших інструментів для зниження фінансових втрат фермерів [2].

У Європейському Союзі існує розгалужена система аграрних субсидій та програм розвитку сільських територій, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності європейських фермерів на глобальному ринку. ЄС також активно впроваджує політику «зеленої угоди», яка передбачає перехід до стійких методів ведення сільського господарства та зменшення негативного впливу на довкілля. Вивчення та адаптація таких підходів може сприяти покращенню регулювання аграрного сектора в Україні та забезпеченню його сталого розвитку [3].

Одним із шляхів удосконалення державного регулювання є впровадження інноваційних фінансових інструментів, таких як аграрні розписки, які дозволяють залучати додаткові інвестиції в аграрний сектор. Використання аграрних розписок дозволяє фермерам отримувати кошти під заставу майбутнього врожаю, що знижує фінансові ризики та сприяє стабільному розвитку агробізнесу. Цей механізм вже успішно функціонує в деяких країнах і може бути адаптований до умов українського ринку [4].

До інноваційних підходів також відносяться нові види аграрних страховок, які враховують специфіку різних видів сільськогосподарської діяльності та регіональні особливості. Наприклад, страхування від змін клімату або від специфічних шкідників, характерних для певних регіонів. Розробка таких програм страхування у співпраці з міжнародними організаціями та страховими компаніями може значно знизити фінансові ризики аграріїв та забезпечити стабільність агропромисловості [5].

Покращення інфраструктури є критичним фактором для підвищення ефективності агробізнесу. Зокрема, розвиток транспортної та логістичної інфраструктури сприяє зниженню витрат на перевезення сільськогосподарської продукції та підвищенню її конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Створення сучасних складських та логістичних центрів дозволяє забезпечити збереження якості продукції та зменшити втрати під час транспортування [6].

Важливим аспектом є також розвиток зрошувальних систем, що дозволяє зменшити залежність аграрного сектору від погодних умов та підвищити врожайність. Інвестиції в модернізацію та розширення іригаційних систем забезпечують стабільне водопостачання для сільськогосподарських угідь, що особливо важливо в умовах зміни клімату. Державна підтримка проектів з будівництва та модернізації інфраструктури сільських територій сприятиме покращенню умов життя у сільській місцевості та залученню інвестицій у аграрний сектор [7].

Державне регулювання агробізнесу є важливим елементом підтримки стабільності та розвитку аграрного сектору. Вдосконалення існуючих форм та методів регулювання, зокрема через впровадження інноваційних фінансових інструментів, покращення інфраструктури, підтримку наукових досліджень, розвиток аграрної освіти та підтримку молодих фермерів, сприятиме підвищенню ефективності агробізнесу та забезпеченню його сталого розвитку. У контексті військового положення в Україні, ефективне державне регулювання агробізнесу набуває особливого значення для забезпечення продовольчої безпеки та економічної стабільності країни.

Відбудова сільського господарства у повоєнний період є надзвичайно важливим завданням для України. Військові дії завдали значної шкоди аграрному сектору країни, що призвело до знищення інфраструктури, втрати посівних площ та зниження врожайності. Відновлення аграрного виробництва вимагає комплексного підходу, який включає фінансову підтримку, модернізацію технологій, розвиток інфраструктури та забезпечення кадрових ресурсів. Державна підтримка у формі субсидій, пільгових кредитів та грантів є критично важливою. Залучення міжнародних інвестицій та співпраця з міжнародними організаціями можуть сприяти швидкому відновленню аграрного сектору.

Модернізація технологій, зокрема використання точного землеробства, автоматизація виробничих процесів та впровадження систем точного поливу, дозволить підвищити продуктивність та ефективність виробництва. Важливим аспектом є також відновлення та модернізація транспортної та логістичної інфраструктури, що сприятиме збереженню якості продукції та зменшенню втрат під час транспортування. Підготовка кваліфікованих кадрів

через освітні програми та тренінги забезпечить впровадження сучасних методів ведення сільського господарства та підвищення кваліфікації працівників. Комплексний підхід до відбудови аграрного сектору забезпечить його сталий розвиток та продовольчу безпеку країни [9].

Список використаних джерел

1. Коваленко В. П. Державне регулювання агробізнесу: теорія і практика. – К.: Аграрна наука, 2019. – 320 с.
2. Іванов І. О., Петренко О. М. Фінансове забезпечення аграрного сектору: сучасні виклики та перспективи. – Львів: Світ, 2018. – 275 с.
3. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України». 2004, № 49, ст.527 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
4. Державна підтримка аграрного сектору. «United Nations» URL: <http://surl.li/uifem>
5. Заїка, І. Б., Барановська, А. П., & Семенов, В. Г. (2019). Оцінка методів машинного навчання для виявлення аномалій в даних моніторингу стану повітря. Міжнародний науковий журнал «Інтернаціональні аспекти аграрного розвитку», 3(24), 32-38.
6. Цифрові технології у агробізнесі. «Food Security Information Network» URL: <http://surl.li/uifga>
7. Сидоренко Л. М. Екологічні аспекти аграрного виробництва: регулювання та моніторинг. – Харків: Основа, 2020. – 230 с.
8. Мельник В. К., Дорошенко А. В. Інноваційні технології в аграрному секторі: впровадження та підтримка. – Одеса: Маяк, 2021. – 290 с.
9. Петренко О. В. Відновлення сільського господарства у повоєнний період: виклики та перспективи. – К.: Наукова думка, 2022. – 21-с.
10. Поліщук О. В., Савченко І. М. Аграрні фінансові інструменти: сучасний стан та перспективи. – Київ: КНЕУ, 2019. – 280 с.
11. Ткаченко П. І., Бойко Н. В. Логістика в аграрному секторі: управління та розвиток. – Дніпро: ДНУ, 2018. – 300 с.

Робота виконана під науковим керівництвом канд. екон. наук, доцента
Елеонори ТЕРЕЩЕНКО

ПЛАНУВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

**КУЦОКІНЬ К., 1 курс ФЕМП ДТЕУ,
спеціальність «Економіка»,
освітня програма «Агробізнес»**

У статті розглянуто основні аспекти планування бізнес-процесів аграрного підприємства. Розглядаються методи і підходи до побудови ефективних бізнес-процесів, які сприяють підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності аграрного підприємства. Аналізуються останні дослідження у цій сфері та пропонуються практичні рекомендації для впровадження ефективних моделей управління бізнес-процесами.

The article examines the main aspects of planning business processes in an agricultural enterprise. Methods and approaches to building effective business processes that enhance the productivity and competitiveness of the agricultural enterprise are discussed. Recent research in this field is analyzed, and practical recommendations for implementing effective business process management models are provided.